

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Zašto je sve manje viceva o Husi i Hasi?

Nihada Delibegović Džanić

Kraj 2018. i početak 2019. dočekasmo okrutnim zabranama satire u javnom diskursu. U susjednoj Hrvatskoj **se sudi portalu NewsBar zbog jednog satiričnog teksta**. U Srbiji je **ukinuta emisija Veče s Ivanom Ivanovićem** zbog otvorene kritike vlasti. Naravno, i u jednom i u drugom slučaju su mjere opravdane tobožnjim sprečavanjem govora mržnje ili promjenom programske koncepcije.

Nisu nas te vijesti pretjerano iznenadile, kao da smo se već navikli da brzo prihvatimo i smatramo normalnim sve što je uistinu daleko od toga i samo kažemo da se to nas ne tiče. Sve što je izopačeno lagano nam se uvuče pod kožu i skoro bez otpora prihvatimo kao sastavni dio naše svakodnevice.

Zastupljenost političkih viceva u društvu je obrnuto proporcionalna nivou demokratije na kojem se to društvo nalazi.

Bosanci i humor

Da li trebamo biti sretni što **sve manje prepričavamo viceve u kojima Haso i Husorame** uz rame sa svjetskim i domaćim političarima čine čuda? Bojim se da se ipak ne bismo trebali pretjerano radovati, jer odsustvo političkog vica ne znači da smo uznapredovali u demokratskom uređenju naše države, već da smo možda postali samo malo manje duhoviti.

Bosna i Hercegovina je oduvijek bila poznata po humoru, posebno po dobrom političkom humoru. Osamdesetih i početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, pa čak i u toku rata, u Bosni i Hercegovini se na javnom servisu emitirala emisija **Top lista nadrealista** koja je sadržavala skečeve grupe komičara, a **u jednom trenutku je imala i format lažnih vijesti**. Taj je program kritizirao tadašnju političku i društvenu situaciju, a mnogi su skečevi, poslije će se ispostaviti, predskazali ono što će se desiti u bivšoj Jugoslaviji. Popularnost tog programa bila je ogromna, o čemu svjedoče i izrazi koji su iz tog programa ušli u jezik i koriste se u svakodnevnom govoru i danas.

Zanimljivo je da je takav program bio lišen cenzure, barem sudeći po sadržaju, emitiran na javnom servisu u doba drugog društvenog uređenja, a da su u postratnom demokratskom društvu pod utjecajem politike gašeni različiti vidovi političke satire poput **magazina Polikita i kultnog Feral Tribune u susjednoj Hrvatskoj**.

Top listu nadrealista su u poratnim godinama naslijedili slični humoristični programi poput Nadreality show, emitiran na javnom servisu, te **Cazinski nadrealisti**, emitiran na lokalnoj televizijskoj stanici, koji su u skečevima ismijavali društvene prilike u postratnom društvu, ali, nažalost, nisu dugo trajali.

Humor se mijenja

Sa sigurnošću možemo kazati da se humor promijenio. Nije nužno uznapredovao. Viceve su dobrim dijelom zamijenili internetski memovi. U savremenom digitalnom dobu, **politički internetski memovi** su postali novi način izražavanja političkog mišljenja, ali i aktivnog uključivanja pojedinaca u politički život. Zbog svog retoričkog potencijala, one su otvorile i novi prostor za politički diskurs, ali i mogućnost da građani zainteresirani za pitanja od zajedničkog značaja iskoriste taj prostor da utječu, odozdo prema gore, na promjenu političke stvarnosti.

Veliku pažnju u Bosni i Hercegovini plijeni **Damir Nikšić**, konceptualni umjetnik iz Sarajeva, koji se u svojim nastupima osvrće na društvene prilike. U serijalu "To niđe na svijetu nema" javno govori o stvarima iz naše svakodnevice kojih smo većinom i sami svjesni, ali se ne usudimo javno progovoriti. Angažovana umjetnost Damira Nikšića je itekako važna u političkom životu Bosne i Hercegovine jer se na taj način pojedinci uključuju u raspravu o političkim pitanjima, ali postepeno počinju i aktivno politički djelovati.

Ima li takva vrsta političkog humora na nivou pojedinca subverzivni potencijal, odnosno ima li moć da nešto promijeni, pitanje je na koje je teško dati odgovor.

Za dobar politički humor je potrebna domišljatost i poznavanje političkih procesa, a mlade ljude politika sve manje ili skoro nikako ne zanima.

Nažalost, većinu ih zanima samo jedno kako otići i smijati se šalama na nekom drugom stranom jeziku.

Da li je trava zelenija u obećanoj zemlji? Nisam sigurna. Ono što je sigurno jeste da je izvjesnija ukoliko se za nju potrudite. Narodski rečeno hljeba bez motike nigdje nema ali sigurno on neće izostati ukoliko vrijedno budete radili u obećanoj zemlji. Ti isti mladi ljudi jednostavno ne žele da mjesecima čekaju zarađenu platu i da iz dana u dan žive u strahu i nesigurnosti. Sigurnost je ono čemu težimo i zbog koje smo spremni ostaviti sve što nam je do tada bilo blisko i poznato.

Ono što je također izvjesno jeste da vas malo dalje od naših balkanskih zemalja niko neće kazniti zbog satire, to je istinska sloboda civilizovanih država kojima mi tobože stremimo ali smo spremni prihvatiti samo one aspekte koji nama odgovaraju.

Ismijavanje struktura na vlasti se na Balkanu **još uvijek skupo plaća**, tako da samo ostaje da se vidi ko će se zadnji smijati.

Piše: prof. dr. Nihada Delibegović Džanić, stručnjakinja za jezik iz Tuzle, za Radiosarajevo.ba

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.